

Tjörns Naturskyddsförening

Verksamhetsberättelse för 2022

Tjörns Naturskyddsförening är en demokratisk och ideell förening som utgör en krets av Naturskyddsföreningen, som sammanlagt hade cirka 200 000 medlemmar under 2022. TNF har under året haft totalt 428 medlemmar. Lokalt innebär detta en fortsatt ökning från föregående år.

Styrelsen har under 2022 bestått av 11 styrelseledamöter. Styrelsen har på ordinarie styrelsemöten träffats 2 gånger före (220113 och 220217) och 8 gånger efter senaste årsmötet i april 2022 (220411, 220511, 220609, 220818, 220906, 221013, 221109, och 221215) och dessutom har olika mindre arbetsgrupper träffats däremellan. Representanter från TNF har också träffat företrädare för olika föreningar på Tjörn, och haft kontakter med olika tjänstepersoner i kommunens förvaltningar. En representant från TNFs styrelse har också upprätthållit en nära kontakt med Naturskyddsföreningens länsförbund, Naturskyddsföreningen i Bohuslän.

Gruppernas arbete redovisas nedan.



Programgruppen

Under 2022 har vi kunnat andas ut efter nästan 2 år av covidrestriktioner och alla planerade programpunkter inklusive fysiska möten har kunnat genomföras.

Strandstädningen i Brevik den 26 mars blev solig och fin och vi fick hjälp av ukrainska vänner att plocka plast och grilla korv.

Årsmötet hölls på Billströmska folkhögskolan den 15 april. Olle Molander och Tore Mattsson berättade om invasiva arter.

Skogsbad på Sundsby har blivit en tradition och ägde rum en vacker majdag. I juli hade vi slätterkurs med Mats Rosengren och höll till på strandängarna vid Vallhamn/Kattebacken på Tjörns västra sida.

I oktober kröp 80-talet personer in i biomörkret på Bräcke hembygdsgård och fick njuta av *Filmen om Bredfjället* och samtala med Stefan Edman och Peter Muhl vid fiket.

Vi medverkade också på *Biologiska mångfaldens dag* i juni samt skördemarknaden i september, bägge på Sundsby. I maj deltog vi på *Tjörns framtidsdagar*, arrangerade av bland annat *Omställningsrörelsen*.



Ängs- och hagmarksgruppen

Under året har Ängs- och hagmarksgruppen träffats under litet varierande deltagarantal för röjning av slån och sly samt betesputs i de naturreservat som TNF har påtagit sig ansvar för. Vid 9 tillfällen under vår och höst har markerna i Toftenäs- och Breviks kiles reservat besökts. Även Tjörns kommunreservat Tuveslätt betesputsas sedan många år tillbaka av gruppens deltagare. Höstens röjning vid Utänge ö blev tyvärr inställd på grund av snö och kyla. I våras deltog gruppen även i röjningsarbete på Säby ö med friläggning av ett flertal husgrunder vid området kring Stenstugan. Nu pryds grunderna med skyltning och berättelser om forna tider ute vid Säby ö. Ett arbete iscensatt av Säbygårdens Vänner.



Det årliga slåttergillet på Härön var välbesökt och som vanligt blev slåtterfolket väl förplägat av gårdens förvaltare, familjen Holmberg, som bjöd på mat och underhållning.



Den mindre grupp hagmarksröjare som under förra året gjorde ett storverk på själva Utänge ö vid Breviks kile har i år knogat vidare. Att uppluckringen av de igenväxta slutningarna i söder och väster haft god effekt har kunnat ses av betesdjurens flitiga vistelse ute i de västra delarna. Gruppen har av Västkuststiftelsen fått låna en slåtterbalk som underlättat putsningen av de större ytorna på slutningarna.

Med en nyinkaffad röjsåg som ersättning för äldre uttjänt maskin har den räfsande skaran haft ett fasligt sjå att samla ihop och få bort det röjda.

Intresset hos naturvänner både från när och fjärran har blivit allt större vad gäller Utänge ö med sin fantastiskt rika flora med ett stort antal rödlistade kärlväxter. En artikel har skrivits om floran av våra duktiga botanister Lasse Jonsson, Stig Ingvarsson och Åsa Wiberg som under 2021 genomförde en inventering av floran på ön. Artikeln finns publicerad i Svensk Botanisk Tidskrift under 2022.

Under juni månad besöktes ön av svenska Entomologiska föreningen i samband med dess årsmöte på Billströmska folkhögskolan. Ett storfynd gjordes då av en skalbagge, *gulvingad saltlöpare* (Tidigare endast funnen på en enda plats i Sverige). Även svampintresserade har funnit lokalen; i november besöktes den av en grupp från Göteborgs mykologiska förening och man förundrades över den rikliga förekomsten av bland annat olika *vaxskivlingar*, flera av dem rödlistade.

Sist men inte minst ska också nämnas att skötseln av Björshuvudet med Mittsundsvikens kustgentianafält och sluttningar har fortgått regelbundna arbetsdagar under året som gått. Även här gjordes i höst ett ny (åter-) fynd av en rar växt, nämligen den för södra Sverige sällsynta *Ängsgentianan*. Nu finns *kustgentiana* i en allt ökad mängd, partier med sumpgentiana och sedan i höst även *ängsgentiana* att njuta av.

Glädjande kan så nämnas att TNF i och med Ängs- och hagmarksgruppens skötselaktiviteter i Tjörns naturreservat av Västkuststiftelsen från och med 2021 lovats ett årligt ekonomiskt bidrag för täckning av maskinservice, drivmedel och inköp av utrustning.



Upptäckargruppen

Med ledning av Stig, Tomas och Lars har naturvandringar erbjudits 6 juni och 17 juli på Utänge ö. De har varit mycket uppskattade och välbesökta. Vi har främst tittat på säsongens växter och fåglar men deltagarna har rikligt delat med sig av sina övriga artkunskaper. Vandringarna har upplevts öka intresset för de vackra betade och röjda markerna i vårt närområde.



Plangruppen

Plangruppen har vid sina möten under 2022 bestått av 4–6 medlemmar som fortsatt arbetat med olika remisser från kommunen i plan- och byggfrågor och med att bevaka olika andra kommunala frågor. Plangruppen har haft gruppmöten inför de ordinarie styrelsemötena för att planera beslut, och bearbeta yttranden i frågor som gruppen arbetat med. Dessutom har gruppen haft ytterligare arbetsmöten. Gruppen har engagerat sig i cirka 15 ärenden under året.

Plangruppen har fått ett antal förhandsbesked på remiss, mestadels gäller det ansökningar om att få bygga utanför detaljplanelagda områden. För flera av dessa har TNF yttrat sig och i de flesta fall yrkat på avslag, ofta i samklang med kommunens tjänstemän och i överensstämmelse med gällande översiktsplan. Skälen till TNFs negativa ställningstaganden beträffande utomplansbebyggelsen har bland annat varit att ett utspritt boende för lång tid binder Tjörns befolkning till en mer energiberoende, och därmed klimat-/miljöpåverkande, transportapparat. Andra skäl är kopplade till de svårigheter som finns med tillfredsställande vatten- och avloppslösningar (brist på tjänligt vatten och ökad risk för bidrag till övergödning). Ibland ligger också den planerade bebyggelsen i närheten av stora naturvärden och kan medföra en förändrad landskapsbild, ökad risk för störningar av olika slag (buller, ljus, etc) och ett fragmenterat ekosystem som försvårar ett antal arters spridning och näringssök, vilket hotar biodiversiteten.



Plangruppen har tillsammans med medlemmar i Klimatgruppen skrivit ett omfattande och kritiskt yttrande i samband med Tjörns och Orust kommuners utställning av *den fördjupade översiktsplanen* för havsområdena som omger de båda öarna (FÖP Tjörn Orust). Det är uppenbart att kommunernas politiska ledning inte tar utmaningen beträffande havsmiljön på tillräckligt allvar, och missar möjligheterna att bidra till klimatomställningen genom avsättning av områden för havsbaserad vindkraft.



Plangruppen har också avgivit yttranden i anslutning till detaljplaneprocesser i Aröd och Wallhamn, behandlat frågeställningar i anslutning till initiativ beträffande algodlingar inom några havsområden i närheten.

En bärande idé med Plangruppens arbete har varit att påminna politiker och tjänstemän i kommunen om natur-, miljö- och klimatfrågor som påstås vara viktiga i den politiska retoriken.

Kommunen har beslutat ta fram en ny översiktsplan. Från TNFs sida ser vi det som nödvändigt att översiktsplaneringen fortsättningsvis sker med stark koppling till en strategisk miljöbedömning och med ett kraftigt ökat hänsynstagande till miljö- och klimatfrågor. Många viktiga beslut som rör en klimatomställning kan och bör tas på den kommunala nivån, och i det arbetet kan en väl utarbetad översiktsplan vara ett värdefullt dokument.

Klimatgruppen

Vi startade året med en studiecirkel och lärde oss mer om klimatfrågor. Vi bestämde att vi skulle inrikta oss på lokal energiförsörjning på Tjörn, fortsätta att påverka kommunen så att det blir aktivare i klimatfrågorna och även satsa på opinionsbildning. Vi har digitala träffar varje vecka och stämmer av aktiviteter. Vi ordnade till exempel en föreläsning om sol- och vindkraft med Tomas Kåberger, professor vid Chalmers, på Billströmska folkhögskolan i februari. Det mötet var välbesökt. Vi svarade även på en remiss om *den fördjupade översiktsplanen för havsområdena* ihop med Plangruppen i Tjörns naturskyddsförening. Där påpekade vi bland annat att det borde avsättas område för havsbaserad vindkraft i planen.

I maj var vi med på *Framtidsdagarna* på Billströmska folkhögskolan och pratade om lokal energiproduktion, deltog på möten och samlade underskrifter till en lista där vi ville att Tjörns kommun skulle gå med i klimatkommunerna. Den här listan har lämnats över till kommunen. Vi diskuterade även med de politiker som fanns representerade under lördagens aktiviteter på Billströmska folkhögskolan. Vi var även med i cykelkampanjen *skippa bilen under milen*.

Den 1 juni var Johan Ehrenberg i Stenungsund och höll föredraget *Räddningen* som bland annat handlade om hur vi kan lösa klimatproblemet. Klimatgruppen ihop med Miljöpartiet på Orust och ett av studieförbunden var huvudarrangörer. Det mötet var också välfrekventerat. Delar av Klimatgruppen har även besökt vindkraftkooperativet Sibylla i Rönnäng och solcellscooperativet *Hjosol* i Hjo. Vi har även deltagit i en aktivitet anordnad av 8+ fjordar. Området runt Tjörn och Orust är utvalt som ett av tre havsområden i Sverige för *Pilotprojekt för ekosystembaserad havsförvaltning i Sverige*. meningens är att bedriva medborgarforskning om havsmiljön. Återrapportering kommer ske på ett möte i STO-området 1/3 2023.

Vi deltog även i en digital utbildning om kooperativ elförsörjning där Lars André med flera berättade om olika sätt att jobba tillsammans för att få till förnybar energi. Anders Nordevik hade en visning av sin energianläggning på taket på ICA. Han är "solkungen" på Tjörn med 856 solpaneler. Några av oss åkte även med *Omställning Tjörn* och *Egnahemsfabriken* på "solresa" till *Kullen* i Katrineholm där Egen el har en visningsanläggning. Vi har även haft kontakter med kommunens nyanställda hållbarhetsstrateg Amanda Forsman och är glada att hon finns på plats på Tjörn för att vidareutveckla kommunens klimatarbete tillsammans med tjörnborna.



För Tjörns Naturskyddsförenings styrelse, i januari 2023.
Sverker Molander, ordförande